

Průvodka

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0802
Název projektu	Zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo a název šablony klíčové aktivity	III/2 – Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Příjemce podpory	Gymnázium, Jevíčko, A. K. Vitáka 452

Název DUMu	Německá klasická (idealistická) filozofie
Název dokumentu	VY_32_INOVACE_10_14
Pořadí DUMu v sadě	14
Vedoucí skupiny/sady	Mgr. Jan Hrazdira
Datum vytvoření	23. 3. 2013
Jméno autora	Mgr. Jan Hrazdira
E-mail autora	hrazdira@gymjev.cz
Ročník studia	4.
Předmět nebo tematická oblast	Základy společenských věd – filozofie
Výstižný popis způsobu využití materiálu ve výuce	Prezentováno na interaktivní tabuli s využitím psaného textu a doplňkových obrázků, které přiblíží problematiku v tematické oblasti Filozofie, náboženství a etika. Inovace: materiál lze využít i v rámci mezipředmětových vztahů (evropské dějiny–dějepis); materiál využívá ICT technologií (interaktivní tabule) a mediální techniky – dataprojektoru.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

reg. č.: CZ.1.07/1.5.00/34.0802

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Německá klasická (idealistická) filozofie

- Vzniká v německých zemích na konci 18. a v první polovině 19. století.
- Soustředí se především na gno-seologii, ontologii a etiku.
- Neřeší problémy společnosti, a proto ve své době nemůže konkurovat osvícenství, a zůstává tak omezena pouze na oblast dnešního Německa.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Filozofové

- Immanuel Kant (1724 – 1804)
- Johann Gottlieb Fichte (1762 – 1814)
- Georg Wilhelm Friedrich Hegel (1770 – 1831)
- Ludwig Feurbach (1804 – 1872)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Immanuel Kant

- Německý filozof, tvůrce transcendentálního kritického idealismu
- Narodil se a prožil celý svůj život v pruském Královci (dnes Kaliningrad v Rusku).
- Již za svého života se stal legendou – jednak kvůli své filozofii, a jednak kvůli svému životnímu stylu (údajně nikdy neopustil hradby města a každodenní úkony vykonával vždy ve stejný čas).

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Immanuel Kant

- Jeho filozofie se dělila do dvou období:
  - předkritické – zde se Kant věnuje fyzice a astronomii (je tvůrcem teorie o vzniku planet a rotaci mlhovin – Kant-Laplaceova teorie),
  - kritické – zde se již Kant plně věnuje gnoseologii, možnostem a mezím lidského a tím i vědeckého poznání.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Kantova filozofie

- V oblasti gnoseologie byl Kant představitelem agnosticismu (tj. nevěřil v neomezenost lidského poznání).
- Jeho agnosticismus byl založen na přesvědčení, že je zde několik faktorů, které člověku v neomezeném poznání brání.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Kantova filozofie

- Kant stanovil za předmět filozofie subjekt (činnost lidského rozumu).
- Proces poznání je tak možno zjistit zkoumáním subjektu.
- Subjekt je vybaven a priori danými vlastnostmi, které ovlivňují a tím i omezují naše vnímání reality.
- Jde především o to, jak vnímáme prostor a celkově bytí.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Kantova filozofie

- Prostor podle Kanta vnímáme trojrozměrně (výška, šířka délka).
- Je ale otázkou, zda takový prostor skutečně je.
- Některé současné fyzikální teorie považují za čtvrtý rozměr čas.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Kantova filozofie

- Bytí se podle Kanta projevuje ve dvou rovinách:
  - věci pro nás – podléhají našemu vnímání, můžeme je poznat a vědecky popsat,
  - věci o sobě – to, co nepodléhá lidské zkušenosti, co je pro člověka nepoznateľné – zde se Kant vydává do oblasti spekulativní ontologie, protože za věci o sobě můžeme považovat nesmrtelnou duši, svobodu a Boha.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Kantova filozofie

- Z ontologie (existence věcí pro nás a o sobě) vyvozuje Kant další překážku bytí – antinomii.
- Antinomie se zabývá problematikou protikladů.
- Ty tvoří jednotu (jeden nemůže existovat bez druhého), ale zároveň v daném okamžiku platí pouze jeden z nich – teze nebo antiteze.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Kantova filozofie

- Kantova antinomie se zabývá především následujícími protiklady:
  - svět je v prostoru a čase konečný/nekonečný,
  - vše je složeno z jednoduchých částic/nic na světě není jednoduché,
  - vše podléhá přírodním zákonům/člověk je naprosto svobodný,
  - svět má/nemá nutnou příčinu mimo sebe.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Kantova etika

- Kant člení morálku na heteronomní (morální pravidla jsou určována zvenčí) a autonomní (člověk si morální pravidla vytváří sám).
- V případě autonomní morálky pak každý jedinec má svou osobní odpovědnost za své chování a rozhodování.
- K tomu, aby si člověk mohl sám stanovovat morální pravidla, potřebuje rozumový princip – „maximu“.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

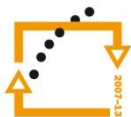
Kantova etika

- Kant tedy stanovil tzv. kategorický imperativ, který je maximou morálního chování:

- *„Jednej tak, jako by se maxima tvého jednání měla na základě tvé vůle stát obecným přírodním zákonem.“*
- *„Jednej tak, abys používal lidství jak ve své osobě, tak i v osobě každého druhého vždy zároveň jako účel a nikdy pouze jako prostředek.“* (Störig, H. J. *Malé dějiny filozofie*. 7. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000. ISBN 80-7192-500-2, s. 311)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Kantova etika

- Kantův kategorický imperativ se tedy dá parafrázovat tak, že:
  - člověk má jednat správně prostě proto, že takové chování je správné (bezpodmínečně),
  - člověk se má chovat tak, jak chce, aby se ostatní chovali k němu.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Kantovo dílo

- Kritika čistého rozumu
- Kritika praktického rozumu
- Kritika soudnosti
- Prolegomena ke každé metafyzice, která se chce stát vědou

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

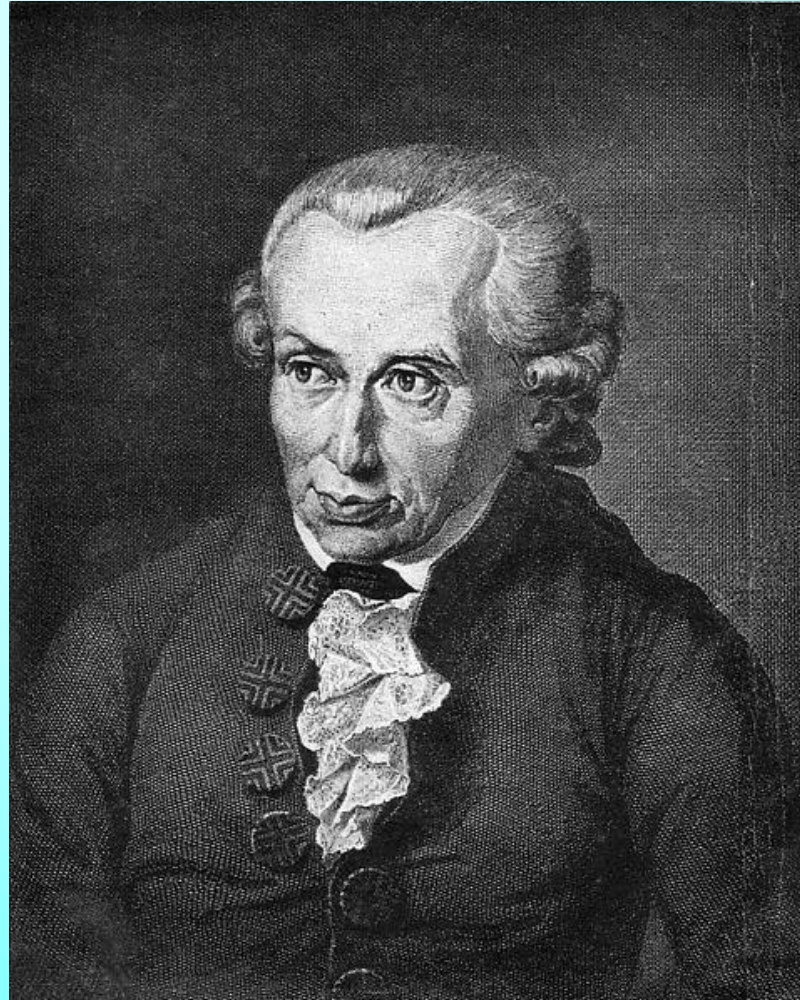

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

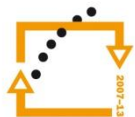
INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Immanuel Kant

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

. L. Raab, licence Public Domain, CC-PD Art http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Immanuel_Kant_%28portrait%29.jpg, licence PD, (cit. 2013-03-23)

J. G. Fichte

- Fichte byl Kantův žák.
- Zabýval se především ontologií a podrobil kritice Kantův koncept věcí pro nás a věcí o sobě.
- Podle Fichteho, pokud připustíme existenci věcí o sobě, jsme nesvobodní, protože věci o sobě nás přesahují, nemůžeme je poznat a ani ovlivnit.
- Ve jménu svobody je tedy nutné existenci věcí o sobě odmítnout.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

J. G. Fichte

- Fichte také přichází s konceptem dvou substancí – aktivního Já a pasivního Nejá.
- Já je samo o sobě aktivní, vytváří a ovlivňuje Nejá – přírodu a staví se proti ní.
- Nejá je příroda, okolní svět, který je předmětem Já (díky tomu si já uvědomuje sebe sama) a v určité míře jej omezuje.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

J. G. Fichte

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Unknown, licence Public Domain, CC-PD Art http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Johann_Gottlieb_Fichte.jpg, licence PD, (cit. 2013-03-23)

G. W. F. Hegel

- Hegel byl německý filozof, který se již za svého života stal legendou.
- Jeho filozofie byla natolik uznávána, že byl současníky považován za pruského státního filozofa.
- Hegel je také znám jako zakladatel dialektiky jako vědecké metody, která následně byla využita i pozdějšími filozofy (např. F. Engelsem).

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Hegelova filozofie

- Hegel byl objektivním idealistou.
- Dle něj je základem bytí duch (duchovní princip), který je aktivní a neustále se vyvíjí.
- Každá forma bytí je tedy pouze určitým vývojovým stádiem vývoje ducha.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Hegelova filozofie

- Aby se duch mohl vyvíjet, je zapotřebí pohybu, jehož zdrojem je existence protikladů.
- Protiklady se v daném okamžiku vzájemně vylučují, zároveň však tvoří jednotu, neboť jeden nemůže existovat bez druhého.
- Hegel dokázal vyřešit prostřednictvím dialektiky základní problém, a to rozpor protikladů v určitém čase.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Hegelova filozofie

- Podle Hegela se protiklady (teze a antiteze) vylučují jen zdánlivě.
- Pokud vytvoříme tzv. dialektickou triádu, můžeme rozpor protikladů odstranit (teze + antiteze = synteze).
- Příklad: *Bytí můžeme vnímat jako konečné nebo nekonečné. Syntéza obou tvrzení říká, že platí obě tvrzení – bytí je konečné individuálně, ale je nekonečné mnohostí svých forem.*

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Hegelova filozofie

- Pokud se vrátíme k vývoji ducha, pak lze tedy na základě dialektiky konstatovat, že vývoj ducha a tím i bytí podléhá třem vývojovým zákonům:
  - zákon jednoty a boje protikladů,
  - zákon kvality, kvantity a kvalitativně kvantitativních změn,
  - zákon negace negace.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Hegelova filozofie

- Zákon jednoty a boje protikladů je shodný s vysvětlením podstaty Hegelovy dialektiky.
- Je zdrojem pohybu, jako nutného impulsu pro vývoj ducha.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Hegelova filozofie

- Zákon kvality, kvantity a kvalitativně kvantitativních změn říká, že vývoj buď postupuje pozvolna, v dlouhém časovém období s důrazem na kvalitu změn, nebo překotně, v krátkém časovém úseku s důrazem na kvantitu změn.
- Kvalitativnímu vývoji říkáme evoluce.
- Kvantitativnímu vývoji říkáme revoluce.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Hegelova filozofie

- Zákon negace negace tvrdí, že vývoj probíhá spirálovitě a vždy obsahuje i negativní aspekty. Ty jsou však vždy nakonec vyloučeny (negace negativního) a zůstává pouze to pozitivní. Tak je každé další stádium bytí lepší než předchozí.
- Tento proces se neustále opakuje.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Hegelovo dílo

- Fenomenologie ducha
- Dějiny filozofie
- Základy filozofie práva

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

**OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost**

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

G. W. F. Hegel

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Julius Ludwig Sebber, licence Public Domain, CC-PD Art
<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hegel.jpg>, licence PD, (cit. 2013-03-23)

Ludwig Feuerbach

- Německý filozof, zakladatel moderního vědeckého ateismu.
- Podrobil kritice náboženství a odmítnul jej.
- Tvrdil, že náboženství je pouhý sociální konstrukt, který má dvě příčiny svého vzniku:
  - kořen gnoseologický,
  - kořen sociální.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Ludwig Feurbach

- Gnoseologický kořen říká, že náboženství vzniklo z neznalosti. Pravěký člověk si neuměl vysvětlit spoustu věcí a jevů, jež ho obklopovaly a přisuzoval je nadpřirozeným silám – bohům, bohyním.
- Sociální kořen spočívá v touze určité skupiny lidí ovládat většinu společnosti tvrzením, že jsou prostředníky komunikace s bohy a vykládají jejich vůli.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Ludwig Feurbach

- Feurbach tvrdil, že v důsledku vědeckého pokroku, náboženství postupně vymizí a přestane existovat.
- Dopusud se tak nestalo.
- Dílo: Podstata křesťanství

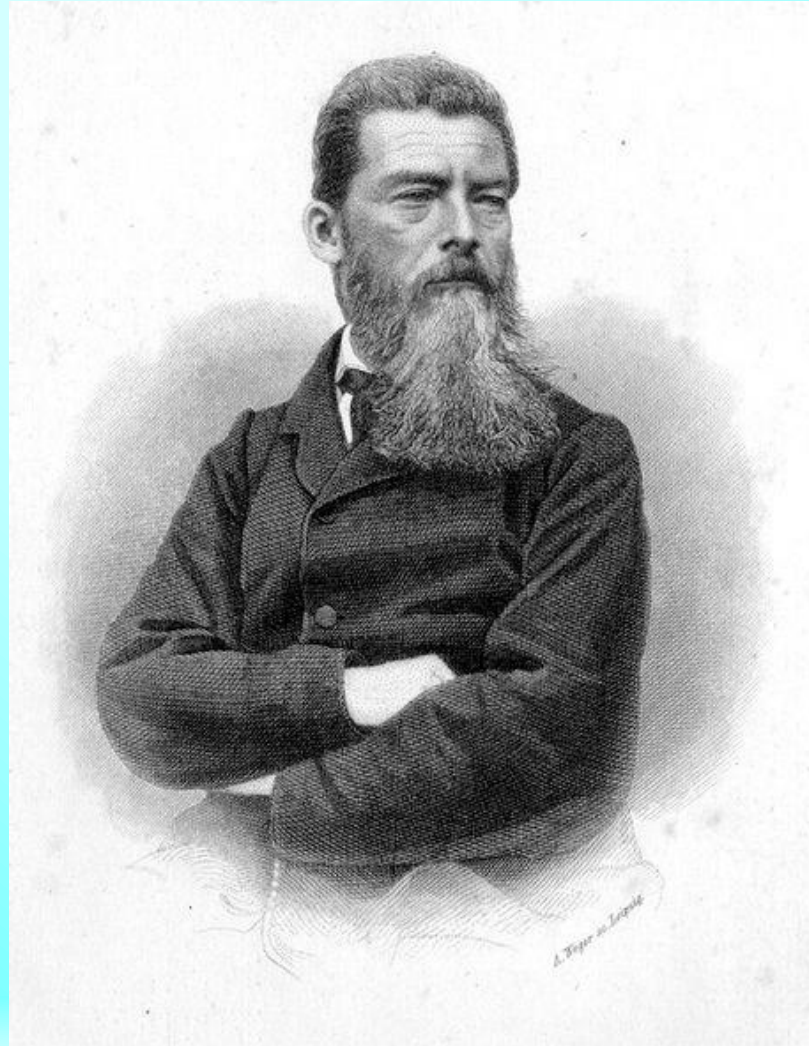
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

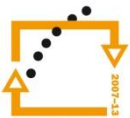
OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Ludwig Feurbach

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Zdroje

Kolektiv autorů. *Odmaturuj ze společenských věd*. Brno: Didaktis, 2004. ISBN 80-86285-68-5

Störig, H. J. *Malé dějiny filozofie*. 7. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000. ISBN 80-7192-500-2

J. L. Raab, licence Public Domain, CC-PD Art

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Immanuel_Kant_%28portrait%29.jpg, licence PD, (cit. 2013-03-23)

Unknown, licence Public Domain, CC-PD Art http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Johann_Gottlieb_Fichte.jpg,
licence PD, (cit. 2013-03-23)

Julius Ludwig Sebber, licence Public Domain, CC-PD Art

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hegel.jpg>, licence PD, (cit. 2013-03-23)

August Weger, licence Public Domain, CC-PD Art http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Feuerbach_Ludwig.jpg,
licence PD, (cit. 2013-03-23)

Materiál je určen pro bezplatné užívání pro potřebu výuky a vzdělávání na všech typech škol a

**školských zařízení. Jakékoliv další využití podléhá autorskému zákonu. Dílo smí být dále šířeno pod licencí
CC BY-SA.**

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ